

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

338.45:640.43

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5179947>

КУЧЕР М.М.
ЛЕВЧЕНКО Г.П.

Сутність та взаємозв'язок структурних складових ресурсного потенціалу ресторанного господарства

Сфера ресторанних послуг є однією з найбільш чутливих до макроекономічних коливань. Вона безпосередньо реагує на вимушені простой, зростання цін та тарифів, обмеження та зміну умов діяльності. Тому пріоритетними стають питання підвищення керованості внутрішніми соціально-економічними процесами на засадах попереджувачих заходів. Тобто необхідне формування надійного та адекватного потенціалу, який виступатиме страховим механізмом у разі настання кризових, дестабілізуючих обставин. Першочерговими завданнями при цьому є визначення сутності самого ресурсного потенціалу, структури та відповідності галузевій специфіці.

У статті запропоновано авторський підхід структури ресурсного потенціалу підприємств ресторанного бізнесу, а також розкрито сутність самого поняття «ресурсний потенціал». Понятійно-категоріальний апарат потенціалу уточнено на основі компаративного аналізу з урахуванням всього спектру галузевих та специфічних особливостей ресторанного господарства.

Структура ресурсного потенціалу побудована на засадах процесного та системного підходів визначення ресурсного потенціалу з урахуванням галузевих та специфічних особливостей діяльності досліджуваних підприємств. Доведено, що ресурсний потенціал є не просто сукупністю ресурсів, а складною відкритою системою із внутрішніми взаємозв'язками, на вході якої знаходяться первинні ресурси, а на виході – похідні (результативні).

Обґрунтовано, що первинні ресурси формуються за об'єктивними обставинами та інтегруються як із зовнішніх, так і внутрішніх джерел. Як результат акумулювання первинних ресурсів, підприємство формує безпосередньо ресурсний потенціал в кінцевому вигляді, а саме – похідні ресурси, які вже розглядатимуться як прямі джерела або засоби вирішення поставлених перед початком формування ресурсного потенціалу завдань.

Уточнено, що складові системи існують у взаємозв'язку із специфічними інтеграційними напрямками діяльності підприємств ресторанного бізнесу, розподіляючись серед них за функціональним призначенням.

Ключові слова: потенціал, ресурси, підприємство, ресурсний потенціал, структура, ресторанне господарство, системний підхід, процесний підхід.

Сущность и взаимосвязь структурных составляющих ресурсного потенциала ресторанного хозяйства

Сфера ресторанных услуг является одной из наиболее чувствительных к макроэкономическим колебаниям. Она непосредственно реагирует на вынужденные простои, рост цен и тарифов, ограничение и изменение условий деятельности. Поэтому приоритетными становятся вопросы повышения управляемости внутренними социально-экономическими процессами на основе предупреждающих мероприятий. То есть необходимо формирование надежного и адекватного потенциала, который будет выступать страховым механизмом в случае наступления кризисных, дестабилизирующих обстоятельств. Первоочередными задачами при этом является определение сущности самого ресурсного потенциала, структуры в соответствии с отраслевой спецификой.

В статье предложен авторский подход структуры ресурсного потенциала предприятий ресторанного бизнеса, а также раскрыта сущность самого понятия «ресурсный потенциал». Понятийно-категориальный аппарат потенциала определен на основе сравнительного анализа с учетом всего спектра отраслевых и специфических особенностей ресторанного хозяйства.

Структура ресурсного потенциала построена на основе процессного и системного подходов определения ресурсного потенциала с учетом отраслевых и специфических особенностей деятельности исследуемых предприятий. Доказано, что ресурсный потенциал – это не просто совокупность ресурсов, а сложная открытая система с внутренними взаимосвязями, на входе которой находятся первичные ресурсы, а на выходе – производные (результативные).

Обосновано, что первичные ресурсы формируются по объективным обстоятельствам и интегрируются как с внешних, так и внутренних источников. В результате аккумуляции первичных ресурсов, предприятие формирует непосредственно ресурсный потенциал в конечном виде, а именно – производные ресурсы, которые уже рассмотрены как прямые источники, средства решения поставленных перед началом формирования ресурсного потенциала задач.

Определено, что составляющие системы существуют во взаимосвязи со специфическими интеграционными направлениями деятельности предприятий ресторанного бизнеса, распределяясь среди них по функциональному назначению.

Ключевые слова: потенциал, ресурсы, предприятие, ресурсный потенциал, структура, ресторанное хозяйство, системный подход, процессный подход.

The essence and relationship of the structural components of the resource potential of the restaurant industry

The restaurant service sector is one of the most sensitive to macroeconomic fluctuations. It directly responds to forced downtime, rising prices and tariffs, restrictions and changes in operating conditions. Therefore, the priority is to increase the controllability of internal socio-economic processes on the basis of preventive measures. That is, the formation of reliable and adequate potential, which will act as an insurance mechanism in the event of crisis, destabilizing circumstances. The primary tasks are to determine the essence of the resource potential, structure and compliance with industry specifics.

The author's approach to the structure of resource potential of restaurant business enterprises is offered in the article, and also the essence of the concept of «resource potential» is revealed. The conceptual and categorical apparatus of potential is specified on the basis of the comparative analysis taking into account all spectrum of branch and specific features of restaurant economy.

The structure of resource potential is based on the principles of process and system approaches to determining resource potential, taking into account industry and specific features of the research enterprises. It is proved that the resource potential is simply a set of resources, but a complex open

system with internal interconnections, at the input of which are the primary resources, and at the output of the derivatives (effective).

It is substantiated that primary resources are formed according to objective circumstances and are integrated from both external and internal sources. As a result of the accumulation of primary resources, the company directly forms the resource potential in the final form, namely – derived resources, which will already be considered as direct sources because the means of solving the tasks set before the formation of resource potential.

It is specified that the components of the system exist in conjunction with the specific integration activities of the restaurant business, distributed among them by functional purpose.

Keywords: *potential, resources, enterprise, resource potential, structure, restaurant business, system approach, process approach.*

Постановка проблеми. Сучасне функціонування підприємств ресторанного господарства супроводжується значними коливаннями економічної кон'юнктури на фоні нестабільної світової макроситуації. У цих умовах особливої пріоритетності набувають питання набуття максимально можливої конкурентостійкості, акумулювання ресурсів та пошуку резервів й джерел стабілізації діяльності. Тому, на перший план в управлінському секторі виходять питання формування ресурсного потенціалу, забезпечення його оптимальної структури та раціонального використання, що, в свою чергу, потребує детального вивчення цієї проблематики з наукової точки зору та адаптації до специфіки й потреб ресторанного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень. Слід відзначити, що в науковому просторі тема ресурсного потенціалу висвітлена достатньо широко. Цьому питанню присвятили свої роботи немало вчених та науковців [1–16]. Опрацювання їхніх здобутків на засадах корпоративного аналізу дозволило сформулювати три основні наукові підходи до розуміння сутності ресурсного потенціалу підприємства (таблиця 1).

Таким чином, можна узагальнити три основні підходи до сутності поняття ресурсний потенціал підприємства, які за своєю суттю є різного змістового спрямування. Однак кожен із них має ключові змістовні акценти, які доповнюють або відбиваються у характеристиках ресурсного потенціалу

Так, процесний підхід відбиває у собі порядок створення та використання потенціалу. Він інтегрує в собі не тільки процеси залучення, генерації, використання ресурсів, але й вказує на стратегічний напрям застосування потенціалу, а також передбачає наявність критеріїв ефективності результатів. Єдиним принциповим моментом, який потребує уточнення є конкретиза-

ція складових потенціалу та порядку їх взаємодії в зазначеному процесі.

Сукупний підхід є найбільш загальним, оскільки ототожнює ресурсний потенціал із наявними або можливими до залучення в діяльності підприємства ресурсами. Головними його недоліками є відсутність чітких структурних взаємозв'язків та порядку взаємодії між складовими.

На противагу попередньому, системний підхід чітко позиціонує потенціал як структуровану сукупність взаємозв'язків із причино-наслідковим характером. Прихильники цього підходу підкреслюють вагомість визначення потенціалу саме як сталого комплексу ресурсів. Незначним, але все ж таки недоопрацюванням такої позиції є відсутність умов формування складових та функціонування самої системи.

Метою статті є визначення структури ресурсного потенціалу підприємств ресторанного бізнесу, яка досягається шляхом вирішення таких завдань: аналіз структурних складових ресурсного потенціалу, встановлення їх сутності, порядку та взаємозв'язку, інтерпретація структури ресурсного потенціалу до специфічних особливостей діяльності ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу. На основі проведеного аналізу, найбільш відповідними авторському баченню є процесний та системний підходи, оскільки в сукупності відбивають головні особливості потенціалу як такого, а саме: цільове спрямування, інтеграційні потоки ресурсів та передбачають їх чіткий взаємозв'язок.

Таким чином, з позиції процесного підходу ресурсний потенціал – це послідовність дій зі створення, акумуляції та розподілу ресурсів. При цьому в основі цього твердження знаходяться два взаємопов'язані процеси: формування та використання. Інтерпретуючи до цього підходу авторське

Таблиця 1. Систематизація наукових підходів до сутності поняття «ресурсний потенціал»

Науковий підхід	Суть підходу	Прихильники	Змістові акценти
Процесний	Формування та ефективне використання ресурсів, яке відбувається цілеспрямовано та узгоджено зі стратегією підприємства	[1–2]	Сстратегічна орієнтація та впорядкований процес формування та використання потенціалу
Сукупний	Сутність ресурсного потенціалу визначається як сукупність його ресурсних складових, розуміння їх як комплексного забезпечення діяльності підприємства	[3; 4, с.112; 5, с. 46; 6, с.199; 7, с.226]	розгалуженість складу та структури ресурсного потенціалу
Системний	Система взаємопов'язаних ресурсів, які пов'язані між собою та використовуються із певним призначенням	[[8; 9, с. 97; 10]	Ввзаємозв'язок між ресурсними складовими, встановлений порядок взаємодії

бачення сутності потенціалу, ресурсний потенціал представляє собою низку етапів: побудова цілі формування потенціалу, збір/мобілізація/акумуляування ресурсів, розподіл, використання.

Системний підхід передбачає існування взаємозв'язку між ресурсами, з яких формується потенціал, обумовлює розгалуженість етапів мобілізації/використання ресурсів. Таким чином, ресурсний потенціал доцільно визначати з позиції синтезу двох підходів (рис. 1).

На основі вищезазначеного, авторська позиція сутності ресурсного потенціалу наступна: ресурсний потенціал – це система акумуляованих ресурсів різного походження, мобілізація та раціональне використання яких сприятиме вирішенню цілей і завдань підприємства.

Внаслідок розгалуженої системи галузевих та специфічних особливостей підприємств ресторанного бізнесу, доцільно визначити та проаналізувати види й складові ресурсного потенціалу із метою встановлення їх відповідності діяльності досліджуваних підприємств.

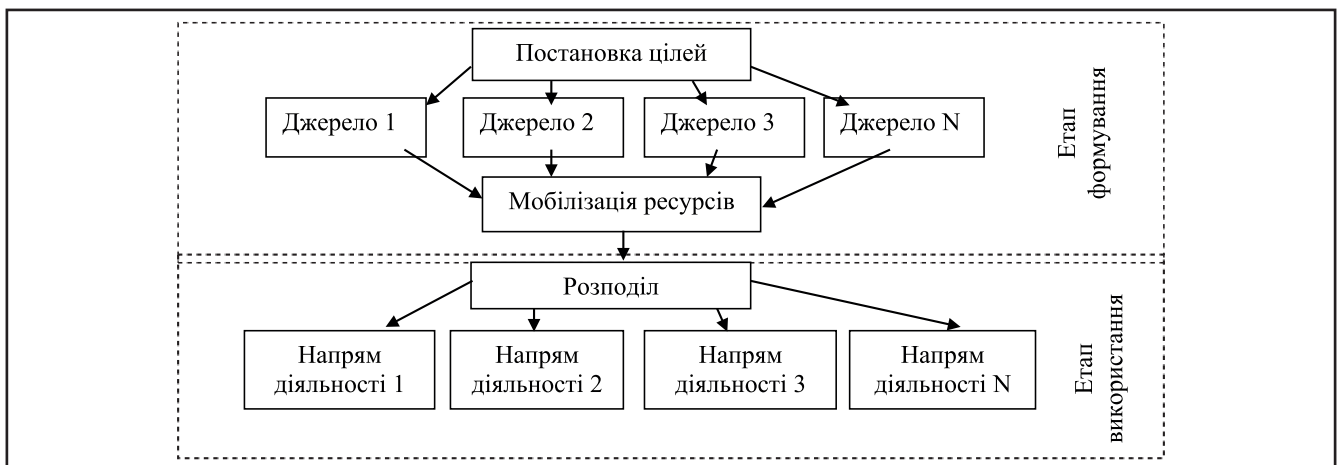
Для вирішення поставленого завдання проаналізовано низку наукових джерел, в результаті

чого виявлено, що переважна більшість науковців [9–15] підходить до класифікації ресурсного потенціалу з позиції типів і видів ресурсів. Тобто розподіляють види ресурсного потенціалу за видами ресурсів, що є обґрунтованим та логічним.

Найбільш поширеним [9–13] є підхід до встановлення різновидів ресурсного потенціалу за типами ресурсів з позиції їх функціонального призначення. При чому одні наголошують, що різновид цих ресурсів повинен бути максимально широким та враховувати всі можливі підходи до класифікації, інші доводять доцільність застосування фіксованих складових ресурсного потенціалу за відповідними ресурсами.

Серед дослідників вказаної проблематики є прихильники [14–15] широкого підходу, які не диференціюють види ресурсів підприємства за класифікаційними ознаками та визначають їх в простій сукупності. Особливістю такого розподілу є підпорядкованість деяких видів ресурсів один одному, тому за основу цей підхід взяти немає можливості.

Думки інших вчених щодо різновиду ресурсного потенціалу підприємства [15] ґрунтуються на

Рисунки 1. Процесно-системний підхід визначення ресурсного потенціалу підприємства

на сфері застосування самих ресурсів, а на ступені вагомості й доступності останніх. Так, виділяють первинні та вторинні ресурси. При цьому первинні ресурси вважаються такими, що формують ресурсний потенціал, а вторинні – похідними, які утворені в результаті його використання. Ця позиція є прийнятною та відповідною авторському баченню за такими характеристиками як дуальність потоків потенціалу, розподіл процесів формування та використання.

Більшість підходів є логічними та доведеними в межах своїх досліджень, проте різними за принципами розподілу ресурсів. Тому для уточнення та чіткого визначення складових ресурсного потенціалу підприємств ресторанного бізнесу, автор виходитиме із загальнонаукових підходів та об'єктивних, на наш погляд, тверджень:

- склад ресурсного потенціалу, механізми його формування істотно відрізняються за галузями і сферами економічної діяльності [16, с. 319];
- структуризація ресурсного потенціалу повинна відбуватися за субстанційним підходом, згідно якого виділення типів і груп повинно бути якнайменш з урахуванням принципів оптимізації й простоти [9, с. 97].

Висновки

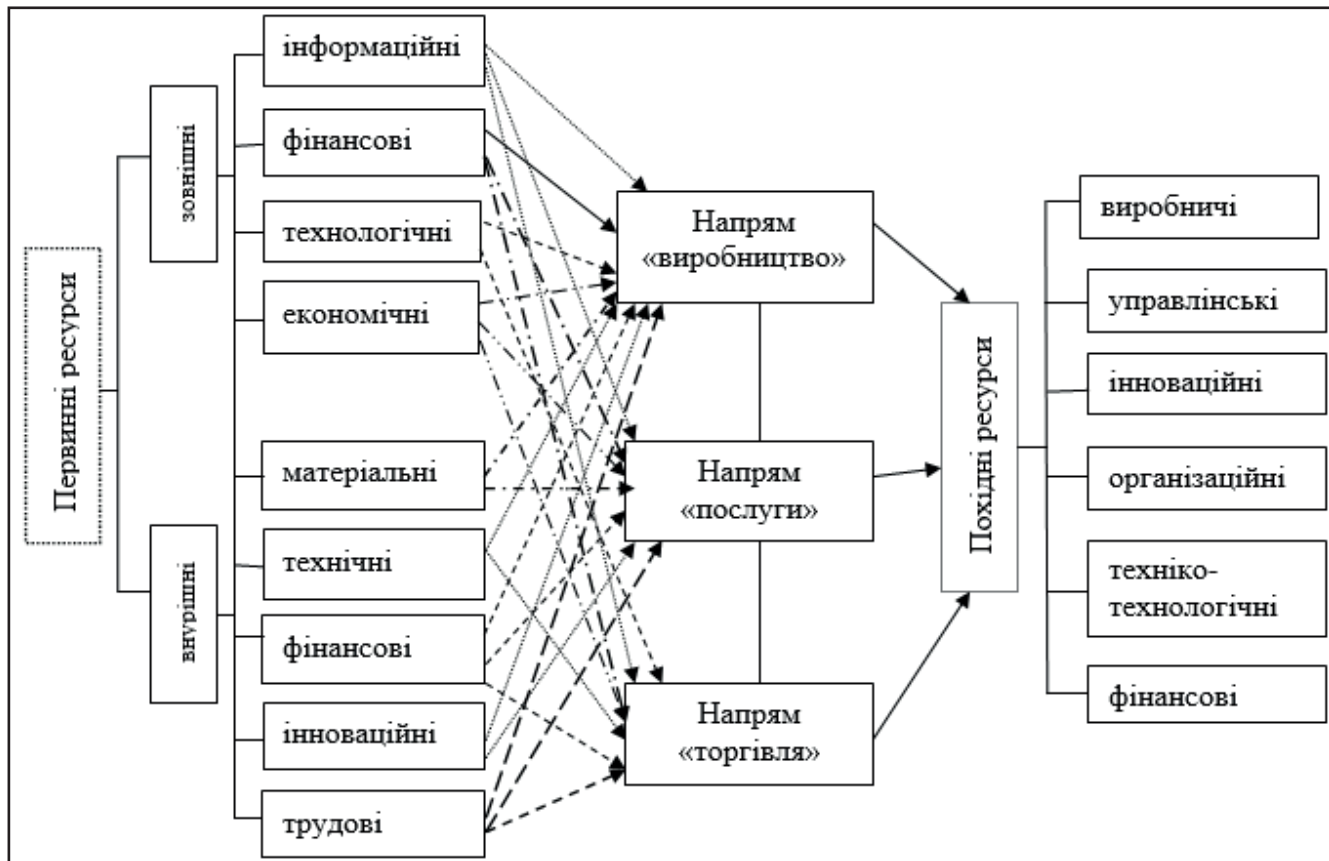
Ґрунтуючись на цьому, вважаємо за доцільне визначати структуру ресурсного потенціалу на основі синтезу двох позицій:

- специфічних особливостей діяльності підприємств ресторанного господарства як тріади напрямів (виробництво, послуги, торгівля)
- урахування сутності потенціалу як двовимірної площини з вхідними/вихідними потоками та наявними/прихованими можливостями.

З огляду на це, прийнятним буде застосування двох з існуючих в науковій літературі підходів, а саме диференційованого та розподільчого. Диференційований підхід відповідатиме за формування складових у межах напрямів, а розподільчий формуватиме структуру ресурсного потенціалу відповідно до потоків (рис. 2).

Запропонований склад ресурсного потенціалу підприємства, на відміну від існуючих, має низку суттєвих переваг:

- 1) являє собою відкриту систему, на вході якої знаходяться первинні ресурси, а на виході – похідні (результативні);
- 2) складові системи існують у взаємозв'язку із специфічними інтеграційними напрямами діяльно-

Рисуюнок 2. Структура ресурсного потенціалу підприємств ресторанного бізнесу

сті підприємств ресторанного бізнесу, розподіляючись серед них за функціональним призначенням;

З) сутність складових та їх системний характер передбачає розподіл за базовими процесами ресурсного потенціалу: формування – мобілізація – використання.

Таким чином, ресурсний потенціал підприємств ресторанного господарства складається з первинних та похідних ресурсів. Важливою особливістю запропонованої системи є диференційованість ресурсів за сутнісними напрямками діяльності підприємств ресторанного бізнесу. Тобто кожен ресурс акумулюється не в загальній сукупності, а відповідно до ступеня прояву у кожному напрямі та доцільності його виокремлення в цілому. Як результат акумулювання первинних ресурсів, підприємство формує безпосередньо ресурсний потенціал в кінцевому вигляді, а саме – похідні ресурси, які вже розглядаються як прямі джерела.

Резюмуючи вищезазначене, ресурсний потенціал підприємств ресторанного бізнесу – це відкрита система, що формується із наявних та прихованих ресурсів, які в процесі акумулювання трансформуються в сукупність джерел реалізації поставлених завдань.

Невирішеними залишаються питання цілепокладання, етапів формування ресурсного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Гречина І.В. Структура сукупного потенціалу економічної системи. Україна: Схід–Захід – проблеми сталого розвитку : матеріали міжнар. наук.– практ. конф. Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. С. 185–187.

2. Краснокутська Н. С., Лачкова В.М. Оцінка втрат ресурсного потенціалу в процесі управління комерційним ризиком підприємств торгівлі. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. 2013. № 1. С. 106–109.

3. Латишева О. В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 3. С. 126–130.

4. Гриньова В.М., Салун М.М. Оптимізація вартості складових ресурсного потенціалу підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015.

5. Житник Т. П. Ресурсний потенціал агропромислового підприємства як фактор стратегії підвищення його конкурентоспроможності. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2018. № 1. С. 44–52.

6. Слатьяникова А. І. Ресурсний потенціал промислового підприємства: теоретичний аспект. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. Вип. 40. С. 196–199.

7. Парубець О. М. Ресурсний потенціал підприємств транспорту як фактор прискорення їх мережевої взаємодії. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 5(2). С. 225–229.

8. Алексєєв С. Б., Жебокритський Є. І. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства». Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. 2014. № 2. С. 53–56.

9. Насонов М. І. Ресурсний потенціал підприємства як основа формування системи ефективного управління. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2017. Т. 22. Вип. 12. С. 96–99.

10. Латишева О. В., Антонова В. І. Особливості проведення аудиту бізнес–процесів обліку витрат та їх управління. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 1. С. 109–117.

11. Ціннісно–орієнтоване управління реалізацією ресурсного потенціалу торговельного підприємства : монографія / М. В. Чорна [та ін.]. Харків : ХДУ–ХТ, 2015. 373 с.

12. Отенко І.П. Методологические основы управления потенциалом предприятия: [науч. изд.]. Харьков: ХНЭУ, 2004. 216 с.

13. Михальченко О. А. Концептуальні основи формування поняття «конкурентний потенціал авіабудівного підприємства». Економічний часопис–XXI. 2015. № 9–10. С. 48–51.

14. Калюжна Н. Г. Ресурсний потенціал як базисний рівень структуризації потенціалу торговельного підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 17(1). С. 83–86.

15. Горбокоть В. Ю. Формування ресурсного потенціалу автотранспортних підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 182–191.

16. Міценко Н.Г., Титар С.В. Проблемний аналіз в управлінні ресурсним потенціалом торговельних підприємств. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2011. Вип. 21.10. С.317–322.

References

1. Grechina I.V. Struktura sukupnogo potencialu ekonomichnoї sistemi. Ukraїna: Skhid–Zahid – problemi stalogo rozvitku : materialy mizhnar. nauk.– prakt. konf. Donec'k : DonNUET, 2011. S. 185–187.

2. Krasnokuts'ka N. S., Lachkova V. M. Ocinka vtrat resursnogo potencialu v procesi upravlinnya komercijnim rizikom pidpriemstv torgivli. Naukovij visnik Poltavskogo universitetu ekonomiki i torgivli. Ser. : Ekonomichni nauki. 2013. № 1. S. 106–109.

3. Latisheva O. V. Resursnij potencial pidpriemstva: sutnist', skladovi ta osoblivosti upravlinnya elementami zabezpechennya stalogo rozvitku. Ekonomichnij visnik Donbasu. 2018. № 3. S. 126–130.

4. Grin'ova V.M., Salun M.M. Optimizaciya vartosti skladovih resursnogo potencialu pidpriemstva : monografiya. Harkiv : HNEU im. S. Kuznecya, 2015.

5. Zhitnik T. P. Resursnij potencial agropromislovo-go pidpriemstva yak faktor strategii pidvishchennya jogo konkurentospromozhnosti. Zbirnik naukovih prac' Tavrijs'kogo derzhavnogo agrotekhnologichnogo universitetu (ekonomichni nauki). 2018. № 1. S. 44–52.

6. Slast'yanikova A. I. Resursnij potencial promislovo-go pidpriemstva: teoretichnij aspekt. Visnik ekonomiki transportu i promislovosti. 2012. Vip. 40. S. 196–199.

7. Parubec' O. M. Resursnij potencial pidpriemstv transportu yak faktor priskorennya ih merezhevoi vzaemodii. Naukovij visnik Hersons'kogo derzhavnogo universitetu. Ser. : Ekonomichni nauki. 2014. Vip. 5(2). S. 225–229.

8. Alekseev S. B., Zhebokrits'kij E. I. Vznachennya ponyattya «resursnij potencial pidpriemstva». Derzhava ta regioni. Ser. : Ekonomika ta pidpriemnictvo. 2014. № 2. S. 53–56.

9. Nasonov M. I. Resursnij potencial pidpriemstva yak osnova formuvannya sistemi efektivnogo upravlinnya. Visnik Odes'kogo nacional'nogo universitetu. Seriya : Ekonomika. 2017. T. 22. Vip. 12. S. 96–99.

10. Latisheva O. V., Antonova V. I. Osoblivosti provedennya auditu biznes-procesiv obliku vitrat ta ih upravlinnya. Ekonomichnij visnik Donbasu. 2019. № 1. S. 109–117.

11. Cinnisno-orientovane upravlinnya realizacieyu resursnogo potencialu torgovel'nogo pidpriemstva : monografiya / M. V. CHorna [ta in.]. Harkiv : HDUHT, 2015. 373 s.

12. Otenko I.P. Metodologicheskie osnovy upravleniya potencialom predpriyatiya: [nauch. izd.]. Har'kov: HNEU, 2004. 216 s.

13. Mihal'chenko O. A. Konceptual'ni osnovi formuvannya ponyattya «konkurentnij potencial aviabudivnogo pidpriemstva». Ekonomichnij chasopis—HKH. 2015. № 9–10. S. 48–51.

14. Kalyuzhna N. G. Resursnij potencial yak bazisnij riven' strukturizacii potencialu torgovel'nogo pidpriemstva. Naukovij visnik Hersons'kogo derzhavnogo universitetu. Ser. : Ekonomichni nauki. 2016. Vip. 17(1). S. 83–86.

15. Gorbokon' V. YU. Formuvannya resursnogo potencialu avtotransportnih pidpriemstv. Aktual'ni problemi ekonomiki. 2015. № 4. S. 182–191.

16. Micenko N.G., Titar S.V. Problemnij analiz vupravlinni resursnim potencialom torgovel'nih pidpriemstv. Naukovij visnik Nacional'nogo lisotekhnichnogo universitetu Ukraïni. 2011. Vip. 21.10. S.317–322.

Дані про авторів

Кучер Маргарита Миколаївна,

Університет митної справи та фінансів, доцент кафедри готельно-ресторанної справи та товарознавства
e-mail: km_13_15@ukr.net

Левченко Ганна Петрівна,

Університет митної справи та фінансів, здобувач
e-mail: km_13_15@ukr.net

Данные об авторах

Кучер Маргарита Николаевна,

Университет таможенного дела и финансов, доцент кафедры отельно-ресторанного дела и товароведения
e-mail: km_13_15@ukr.net

Левченко Анна Петровна,

Университет таможенного дела и финансов, соискатель
e-mail: km_13_15@ukr.net

Data about the authors

Margarita Kucher,

University of Customs and Finance Associate Professor of Hotel and Restaurant Business and Commodity Science

e-mail: km_13_15@ukr.net

Hanna Levchenko,

University of Customs and Finance Getter

e-mail: km_13_15@ukr.net